

EURÓPSKY DOZORNÝ ÚRADNÍK PRE OCHRANU ÚDAJOV

Zhrnutie stanoviska európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov k legislatívnemu balíku s názvom „Nová dohoda pre spotrebiteľov“

(Úplné znenie tohto stanoviska je k dispozícii v anglickom, francúzskom a nemeckom jazyku na webovom sídle európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov www.edps.europa.eu)

(2018/C 432/04)

V tomto stanovisku je opísaná pozícia európskeho dozorného úradníka pre ochranu údajov k legislatívnemu balíku s názvom *Nová dohoda pre spotrebiteľov*, ktorý sa skladá z návrhu smernice, pokiaľ ide o lepšie presadzovanie a modernizáciu právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany spotrebiteľa a z návrhu smernice o žalobách v zastúpení na ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov.

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta zámer Komisie modernizovať existujúce právne predpisy v oblasti, ktorej ciele sú úzko spojené s cieľmi nedávno modernizovaného rámca ochrany údajov. Uznáva potrebu vyplnenia medzier v súčasnom spotrebiteľskom *acquis* s cieľom reagovať na výzvu, ktorú predstavujú prevažujúce obchodné modely pre digitálne služby, ktoré sa opierajú o masívne získavanie a speňažovanie osobných údajov a na manipuláciu s pozornosťou ľudí prostredníctvom cieľného obsahu. Ide o jedinečnú príležitosť na zlepšenie spotrebiteľského práva s cieľom odstrániť rastúcu nerovnováhu a nespravodlivosť medzi jednotlivcami a silnými spoločnosťami na digitálnych trhoch.

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov podporuje najmä cieľ rozšírenia rozsahu pôsobnosti smernice Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ⁽¹⁾ s cieľom umožniť spotrebiteľom prijímať služby, ktoré nie sú poskytované za peňažnú hodnotu, aby využívali rámec ochrany poskytovaný touto smernicou, pretože odráža súčasnú hospodársku realitu a potreby.

V návrhu boli zohľadnené odporúčania stanoviska EDPS 4/2017, pričom sa zdržiava používania pojmu „*protiplnenie*“ alebo rozlišovania medzi údajmi, ktoré spotrebiteľia „*aktívne*“ alebo „*pasívne*“ poskytujú dodávateľom digitálneho obsahu. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov však so znepokojením konštatuje, že nové vymedzenia pojmov predpokladané v návrhu by zaviedli koncepciu zmlúv o dodávaní digitálneho obsahu alebo poskytovaní digitálnych služieb, za ktoré spotrebiteľia môžu namiesto platenia peniazmi „*platiť*“ svojimi osobnými údajmi. Tento nový prístup nerieši problémy spôsobené používaním pojmu „*protiplnenie*“ alebo rozlišovaním medzi poskytovaním osobných údajov a platbou za služby. V rámci tohto prístupu sa neberie dostatočne do úvahy najmä charakter ochrany údajov v oblasti základných práv tým, že osobné údaje sa považujú len za hospodárske aktívum.

Vo všeobecnom nariadení o ochrane údajov (GDPR) sa už stanovila rovnováha, pokiaľ ide o okolnosti, za ktorých sa spracovanie osobných údajov môže uskutočniť v digitálnom prostredí. Návrh by sa mal vyhnúť presadzovaniu prístupov, ktoré by sa mohli vykladať spôsobom, ktorý je v rozpore so záväzkom EÚ plne chrániť osobné údaje, ako je stanovené v GDPR. Na zabezpečenie rozsiahlej ochrany spotrebiteľov bez toho, aby sa riskovalo ohrozenie zásad právnych predpisov o ochrane údajov, by sa mohlo uvažovať o alternatívnom prístupe, napríklad o prístupe založenom na rozsiahlom vymedzení pojmu „*služba*“ zo smernice o elektronickom obchode, ustanovení vymedzujúcim územný rozsah pôsobnosti GDPR alebo článku 3 ods. 1 návrhu Rady o všeobecnom prístupe k digitálnemu obsahu.

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov preto odporúča zdržať sa vo vymedzeniach pojmov „*zmluva o dodávaní digitálneho obsahu, ktorý nie je dodaný na hmotnom nosiči*“ a „*zmluva o poskytovaní digitálnej služby*“ akejkolvek zmienky o osobných údajoch a navrhuje sa namiesto toho spoliehať na koncepciu zmluvy, podľa ktorej obchodník dodáva alebo sa zaväzuje dodať konkrétny digitálny obsah alebo digitálnu službu spotrebiteľovi „*bez ohľadu na to, či sa od spotrebiteľa vyžaduje platba*“.

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov ďalej upriamuje pozornosť na niekoľko možných zásahov návrhu do uplatňovania rámca ochrany údajov EÚ, najmä v súvislosti s GDPR, a poskytuje odporúčania.

EDPS predovšetkým zdôrazňuje, že spracovanie osobných údajov môžu vykonávať iba obchodníci v súlade s rámcom ochrany údajov EÚ, najmä s GDPR.

(1) Ú. v. EÚ L 304, 22.11.2011, s. 64.

Po druhé, Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov sa obáva, že ak by sa návrhom zaviedla koncepcia „zmlúv o dodávaní digitálneho obsahu alebo poskytovaní digitálnej služby, za ktoré spotrebiteľia poskytujú namiesto platby peniazmi svoje osobné údaje“, mohlo by to viesť do omylu poskytovateľov služieb, ktorí by sa domnievali, že spracovanie údajov na základe súhlasu v kontexte zmluvy je vo všetkých prípadoch v súlade so zákonom, aj keď nie sú splnené podmienky platného súhlasu stanovené v GDPR. Narušilo by to právnu istotu.

Po tretie, zložitá vzájomná pôsobenie medzi právom na odstúpenie od zmluvy a odvolaním súhlasu so spracovaním osobných údajov, ako aj o povinnosť obchodníka vrátiť spotrebiteľovi peniaze v prípade odstúpenia od zmluvy, poukazuje na ťažkosti so zosúladením koncepcie „zmlúv o dodávaní digitálneho obsahu alebo poskytovaní digitálnej služby, za ktoré spotrebiteľia poskytujú namiesto platby peniazmi svoje osobné údaje“ zavedenej na základe návrhu s charakterom ochrany osobných údajov v oblasti základných práv a GDPR.

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov sa tiež domnieva, že v návrhu by sa mal zmeniť článok 3 smernice 2011/83/EÚ a malo by sa zaviesť ustanovenie, v ktorom sa jasne uvádza, že v prípade rozporu medzi smernicou 2011/83/EÚ a právnym rámcem na ochranu údajov má prednosť právny rámeček.

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov takisto víta nový návrh o kolektívnom uplatňovaní nárokov na nápravu, ktorého cieľom je uľahčiť uplatnenie nárokov na nápravu pre spotrebiteľov v prípade, keď sa mnohí spotrebiteľia stanú obeťami toho istého porušenia v tzv. prípadoch hromadnej škody. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov predpokladá, že mechanizmy nápravy predpokladané v návrhu o kolektívnom uplatňovaní nárokov na nápravu majú dopĺňať mechanizmy uvedené v článku 80 GDPR o zastupovaní dotknutých osôb.

Napriek miere, do akej budú záležitosti týkajúce sa osobnej ochrany zahrnuté do rozsahu pôsobnosti spoločného postupu podľa nariadenia, sa EDPS domnieva, že „kvalifikované subjekty“, ktoré budú môcť v rámci návrhu podať žaloby v zastúpení v tejto oblasti, by mali podliehať rovnakým podmienkam, ako sú stanovené v článku 80 GDPR.

V rovnakom zmysle by sa v návrhu o kolektívnom uplatňovaní nárokov na nápravu malo objasniť, že žaloby v zastúpení týkajúce sa problematiky ochrany údajov môžu byť predložené iba správnym orgánom, ktoré sú orgánom dohľadu na ochranu údajov v zmysle článku 4 ods. 21 článku 51 GDPR.

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov sa na záver domnieva, že uplatňovanie dvoch rôznych mechanizmov kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu na GDPR a budúce nariadenie o elektronickom súkromí spolu s ostatnými podstatnými bodmi interakcie medzi ochranou spotrebiteľa a ochranou údajov si vyžaduje systematickejšiu spoluprácu medzi orgánmi na ochranu spotrebiteľa a orgánmi pre ochranu údajov, ktorá by sa mohla uskutočniť, napríklad v rámci už existujúcej dobrovoľnej siete orgánov presadzovania práva z oblasti hospodárskej súťaže, ochrany spotrebiteľa a ochrany údajov – digitálne stredisko (Digital Clearinghouse).

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov nakoniec víta iniciatívu na aktualizáciu presadzovania pravidiel ochrany spotrebiteľa: revízia nariadenia o spolupráci v oblasti ochrany spotrebiteľa. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov sa v tejto súvislosti domnieva, že je dôležité ďalej preskúmať synergie medzi ochranou údajov a spotrebiteľským právom. Spolupráca medzi orgánmi na ochranu spotrebiteľa a orgánmi pre ochranu údajov by mala byť systematickejšia, keď sa objavia konkrétne otázky, ktoré majú význam pre obe strany, v ktorých sa zdá byť ohrozený blahobyt spotrebiteľov a ochrana údajov.

I. ÚVOD A SÚVISLOSTI

1. Európska komisia (ďalej len „Komisia“) vydala 11. apríla 2018 oznámenie s názvom *Nová dohoda pre spotrebiteľov* ⁽¹⁾ (ďalej len „oznámenie“) spolu s týmito dvomi legislatívnymi návrhmi:
  - návrh smernice, ktorou sa menia smernica Rady 93/13/EHS, smernica 98/6/ES, smernica 2005/29/ES a smernica 2011/83/EÚ, pokiaľ ide o lepšie presadzovanie a modernizáciu právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany spotrebiteľa ⁽²⁾;

⁽¹⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade a Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru s názvom *Nová dohoda pre spotrebiteľov*, COM(2018) 183 final.

⁽²⁾ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorou sa menia smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993, smernica Európskeho parlamentu a Rady 98/6/ES, smernica Európskeho parlamentu a Rady 2005/29/ES a smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/83/EÚ, pokiaľ ide o lepšie presadzovanie a modernizáciu právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany spotrebiteľa, COM(2018) 185 final.

- návrh smernice o žalobách v zastúpení na ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov a o zrušení smernice 2009/22/ES ⁽¹⁾.
2. Tieto dva návrhy treba považovať za balík so spoločnými cieľmi, najmä s cieľom:
- modernizovať existujúce pravidlá a vyplniť medzery v súčasnom spotrebiteľskom *acquis*;
  - poskytnúť lepšie možnosti odškodnenia, podporiť účinné presadzovanie a väčšiu spoluprácu verejných orgánom na spravodlivom a bezpečnom jednotnom trhu;
  - posilniť spoluprácu s partnerskými krajinami mimo EÚ;
  - zabezpečiť rovnaké zaobchádzanie so spotrebiteľmi na jednotnom trhu a zaručiť, aby boli príslušné vnútroštátne orgány oprávnené riešiť akékoľvek problémy s „dvojakou kvalitou“ spotrebiteľských výrobkov;
  - zlepšiť komunikáciu a budovanie kapacít s cieľom lepšie informovať spotrebiteľov o ich právach a pomôcť obchodníkom, najmä malým a stredným podnikom, ľahšie plniť svoje povinnosti;
  - zamerať sa na budúce výzvy v oblasti spotrebiteľskej politiky v rýchlo sa rozvíjajúcom hospodárskom a technologickom prostredí.
3. Cieľom návrhu, pokiaľ ide o lepšie presadzovanie a modernizáciu právnych predpisov EÚ v oblasti ochrany spotrebiteľa (ďalej len „návrh“), je dosiahnuť tieto zlepšenia:
- účinnejšie, primeranejšie a odrádzajúcejšie sankcie v prípade rozšíreného cezhraničného porušovania právnych predpisov;
  - právo spotrebiteľov na individuálne prostriedky nápravy;
  - viac transparentnosti pre spotrebiteľov na online trhoch;
  - rozšírenie ochrany spotrebiteľov na oblasť digitálnych služieb;
  - zmiernenie zaťaženia podnikov;
  - objasnenie slobody členských štátov v oblasti prijímania pravidiel týkajúcich sa určitých foriem a aspektov predaja mimo prevádzkových priestorov;
  - objasnenie pravidiel týkajúcich sa klamlivého marketingu výrobkov „dvojakéj kvality“.
4. Cieľom návrhu smernice o žalobách v zastúpení na ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov (ďalej len „návrh o kolektívnom uplatňovaní nárokov na nápravu“) je okrem toho uľahčiť uplatňovanie nárokov na nápravu pre spotrebiteľov v prípade, keď sa mnohí spotrebiteľia stanú obeťami toho istého porušenia v tzv. prípadoch hromadnej škody.
5. V čase prijatia týchto dvoch návrhov Komisia neuskutočnila konzultácia s EDPS.

VII. ZÁVER

K návrhu:

69. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta zámer Komisie modernizovať existujúce pravidlá a vyplniť medzery v súčasnom spotrebiteľskom *acquis* s cieľom reagovať na súčasné výzvy, ako sú nové obchodné modely, v ktorých sa požadujú osobné údaje od spotrebiteľov, ktorí chcú mať prístup k digitálnemu obsahu alebo využívať digitálne služby.
70. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov však so znepokojením konštatuje, že nové vymedzenia pojmov predpokladané v návrhu by zaviedli koncepciu zmlúv o dodávaní digitálneho obsahu alebo poskytovaní digitálnych služieb, za ktoré spotrebiteľia môžu namiesto platenia peniazmi „platiť“ svojimi osobnými údajmi. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov by chcel zdôrazniť, že tento nový prístup nerieši problémy spôsobené používaním pojmu „protiplnenie“ alebo rozlišovaním medzi poskytovaním osobných údajov a platbou za služby. Konkrétne sa domnieva, že v rámci tohto nového prístupu sa neberie dostatočne do úvahy najmä charakter ochrany údajov v oblasti základných práv tým, že osobné údaje sa považujú len za hospodárske aktívum.

⁽¹⁾ Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady o žalobách v zastúpení na ochranu kolektívnych záujmov spotrebiteľov a o zrušení smernice 2009/22/ES, COM(2018) 184 final.

Na zabezpečenie rozsiahlej ochrany spotrebiteľov bez toho, aby sa riskovalo ohrozenie zásad právnych predpisov o ochrane údajov, by sa mohlo uvažovať o alternatívnom prístupe, napríklad o prístupe založenom na rozsiahlom vymedzení pojmu „služba“ zo smernice o elektronickom obchode, ustanovení vymedzujúcim územný rozsah pôsobnosti GDPR alebo článku 3 ods. 1 návrhu Rady o všeobecnom prístupe k digitálnemu obsahu.

71. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov preto odporúča zdržať sa vo vymedzeniach pojmov „zmluva o dodávaní digitálneho obsahu, ktorý nie je dodaný na hmotnom nosiči“ a „zmluva o poskytovaní digitálnej služby“ akejkolvek zmienky o osobných údajoch a navrhuje sa namiesto toho spoliehať na koncepciu zmluvy, podľa ktorej obchodník dodáva alebo sa zaväzuje dodať konkrétny digitálny obsah alebo poskytnúť digitálnu službu spotrebiteľovi „bez ohľadu na to, či sa od spotrebiteľa vyžaduje platba“.
72. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov okrem toho upriamuje pozornosť na niekoľko možných zásahov návrhu do uplatňovania rámca ochrany údajov EÚ, najmä v súvislosti s GDPR, a poskytuje odporúčania:
- spracovanie osobných údajov môžu vykonávať iba obchodníci v súlade s rámcom ochrany údajov EÚ, najmä v súlade s GDPR;
  - ak by sa návrhom zaviedol koncepcia „zmlúv o dodávaní digitálneho obsahu alebo poskytovaní digitálnej služby, za ktoré spotrebiteľia poskytujú namiesto platby peniazmi svoje osobné údaje“, mohlo by to viesť do omylu poskytovateľov služieb, ktorí by sa domnievali, že spracovanie údajov na základe súhlasu v kontexte zmluvy je vo všetkých prípadoch v súlade so zákonom, aj keď nie sú splnené podmienky platného súhlasu stanovené v GDPR. Narušilo by to právnú istotu;
  - lehotu 14 dní na odstúpenie od zmluvy, ktorá sa zavádza v návrhu, nemožno považovať za obmedzenie práva kedykoľvek odvolať súhlas, stanoveného v GDPR;
  - v prípade odstúpenia od zmluvy nemusí byť možné vyhodnotiť hodnotu osobných údajov. Je preto otáznne, či by sa návrhom mohla skutočne zabezpečiť primeraná kompenzácia spotrebiteľov.
73. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov sa nakoniec domnieva, že v návrhu by sa mal zmeniť článok 3 smernice 2011/83/EÚ a malo by sa zaviesť ustanovenie, v ktorom sa jasne uvádza, že v prípade rozporu medzi smernicou 2011/83/EÚ a právnym rámcom na ochranu údajov má prednosť právny rámec.

K návrhu o kolektívnom uplatňovaní nárokov na nápravu:

74. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta nový návrh o kolektívnom uplatňovaní nárokov na nápravu, ktorého cieľom je uľahčiť uplatňovanie nárokov na nápravu pre spotrebiteľov v prípade, keď sa mnohí spotrebiteľia stanú obeťami toho istého porušenia v tzv. prípadoch hromadnej škody.
75. Napriek miere, do akej budú záležitosti týkajúce sa osobnej ochrany zahrnuté do rozsahu pôsobnosti spoločného postupu podľa nariadenia, sa EDPS domnieva, že „kvalifikované subjekty“, ktoré budú môcť v rámci návrhu podať žaloby v zastúpení v tejto oblasti, by mali podliehať rovnakým podmienkam, ako sú stanovené v článku 80 GDPR.
76. V rovnakom zmysle by sa v návrhu o kolektívnom uplatňovaní nárokov na nápravu malo objasniť, že žaloby v zastúpení týkajúce sa problematiky ochrany údajov môžu byť predložené iba správnym orgánom, ktoré sú orgánom dohľadu na ochranu údajov v zmysle článku 4 ods. 21 článku 51 GDPR.
77. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov sa takisto domnieva, že uplatňovanie dvoch rôznych mechanizmov kolektívneho uplatňovania nárokov na nápravu na GDPR a budúce nariadenie o elektronickom súkromí spolu s ostatnými podstatnými bodmi interakcie medzi ochranou spotrebiteľa a ochranou údajov si vyžaduje systematickejšiu spoluprácu medzi orgánmi na ochranu spotrebiteľa a orgánmi pre ochranu údajov, ktorá by sa mohla uskutočniť, napríklad v rámci už existujúcej dobrovoľnej siete orgánov presadzovania práva z oblasti hospodárskej súťaže, ochrany spotrebiteľa a ochrany údajov – digitálne stredisko (Digital Clearinghouse).

K revízií nariadenia o spolupráci v oblasti ochrany spotrebiteľa:

78. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov víta iniciatívu na aktualizáciu presadzovania pravidiel ochrany spotrebiteľa: revízia nariadenia o spolupráci v oblasti ochrany spotrebiteľa.

79. Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov sa v tejto súvislosti domnieva, že je dôležité ďalej preskúmať synergie medzi ochranou údajov a spotrebiteľským právom. Spolupráca medzi orgánmi na ochranu spotrebiteľa a orgánmi pre ochranu údajov by mala byť systematickejšia, keď sa objavia konkrétne otázky, ktoré majú význam pre obe strany, v ktorých sa zdá byť ohrozený blahobyt spotrebiteľov a ochrana údajov.

V Bruseli 5. októbra 2018

Giovanni BUTTARELLI

Európsky dozorný úradník pre ochranu údajov
